

נתיבות יזעך

והוא מאמרים יקרים, שיחות מוסר וחיוק משובבי לב
ונפש, שנאמרו בפני תלמידים מקשיבים בקול חוצב
להבות אש קודש, ושאגתו כשאגת האר"י החי,
להנחילם נתיבות דעת התורה ועבודת השי"ת על
פרשת השבוע

ע"י מרן רבינו
הגאון רבי **אברהם יוסף ראזענבלום** זצוקלה"ה
ראש ישיבת שערי יושר

ויגש תשפ"ד
שנה ו' • גליון רע"ח

תוכן העניינים ויגש תשמ"ה

לימוד ממעשי האבות כי על ידם יש לנו כוח ויכולת

ד. בהתוודע יוסף אל אחיו ד

ד. הזהירות של יוסף בכבוד אחיו ד

ה. בכיה מחמת שמחה ה

ו. כי נבהלו מפניו ו

ז. הפיס על ידי הבכיה מחמת שמחה ז

ח. הפחד שלאחר הפיוס ח

ח. הפיוס השני ח

דרך ההנהגה עם הגורמים עמו

יא. רעה יא

יב. הלימוד מהנהגתו של יעקב עם לבן יב

יב. מה הנהגתו כשמרמים אותו יב

'משמע דומה משא' - דיבורם של

יג. האבות יג

יז. 'מתי יגיעו מעשי'. יז

מי שיש בידו חידו"ת או טעיפס של
רבינו, וכן מי שרוצה לנדב גליון של
תורת רבינו - נא להתקשר למספר:
EXT 9 1-718-854-2290 או לפקס:
1-718-705-8608

חדש!

אפשר לשמוע השיחה הנדפסת
בנתובת יושר של כל שבוע במספר:
1-718-559-6660

כל הזכויות שמורות

למערכת חידו"ת של רבינו
ישיבת שערי יושר

בהוצאת מכון "שם עולם"

מכון לחקר כתבי יד - קורות קהילות ואישים

רח' שחל 5, בני ברק

טל: 03-5701977 פקס: 03-5701967

ויגש תשמ"ה

לימוד ממעשי האבות כי על ידם יש לנו כוח ויכולת

אמרו עליו אחיו יועתה לכו ונהרגהו ונשליכהו באחד הבורות ואמרנו חיה רעה אכלתהו'.

מצב זה נמשכה במשך עשרים ושנים שנה, יוסף הלך מגלות אל גלות, מדחי אל דחי. הכניסוהו אל הבור, הבור הזה שמים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו (שבת כא:).

וזה היה רק ההתחלה - שזרקו אותו אל בור שיש בו נחשים ועקרבים. ולאחר מכן מכרו אותו למדינים ולישמעאלים, לסוחרים ולמצרים. ומכירתו היה כמו שמוכרים עבד פשוט, א' ביליגען עבד'. עד שהגיע לבית פוטיפרע, וגם שם היו לו צרות ורדיפות.

כך עברו עליו עשרים ושנים שנה.

האשמים בכל מה שעבר עליו במשך עשרים ושנים שנים אלו, היו בראש אחיו שמכרוהו. ולאחר מצב זה שנמשכה במשך עשרים ושנים שנה, נאמר בתורה באריכות איך נראתה ההתוודעות של יוסף אל אחיו.

וְלֹא יָבֵל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק לְכָל הַנְּצָבִים עָלָיו וַיִּקְרָא הוֹצִיאֵנוּ כָּל אִישׁ מֵעָלָי, וְלֹא עָמַד אִישׁ אִתּוֹ בְּהִתְוֹדַע יוֹסֵף אֶל אָחָיו
(בראשית מה, א) 44.

בפסוק כאן נאמר מה שהיה באותה שעה שיוסף התוודע אל אחיו. זה לא היה דבר פשוט בכלל, כי זה היה לאחר עשרים ושנים שנה שיצא יוסף מבית אביו ובכל השנים האלו עבר צרות נוראות וסכנות, ער האט אזוי פיהל מיטגעמאכט צרות און סכנות'.

מיד לאחר שיצא מבית אביו לפני עשרים ושנים שנה אמרו עליו אחיו יועתה לכו ונהרגהו ונשליכהו באחד הבורות ואמרנו חיה רעה אכלתהו' (בראשית לו, כ). שאחיו חרצו את דינו להמיתו, ואז התחילו שנות גלותו.

בתחילה ביקשו אחיו להרגו, וניתוקו מבית אביו היתה באופן חמור וקשה ביותר, אזוי שווער און אזוי חמור איז געוועזען דאס אוועק געריסען ווערען פון פאטער'ס הויז'. ובנוסף

בהתוודע יוסף אל אחיו

כפשטות היה בתוך ליבו של יוסף די והותר מה לדבר אל אחיו. האם היה חסר מה לומר בשעה זו. הלא לבו היה מלא וגדוש, 'דאס הארץ איז דאך געווען אנגעפילט'. והתורה מפרשת לנו איך שהתרחשו הדברים באותה שעה, 'שטעלט אונז די תורה אוועק ווי אזוי ס'איז צוגעגאנגען'.

וכך נאמר בפסוקים (בראשית מה), ס'הייבט אהן אזוי:

הזהירות של יוסף בכבוד אחיו

ז'ולא יכל יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו. על פי פשטות הכוונה שיוסף לא היה יכול להתאפק מלגלות להם שהוא יוסף והדברים יצאו מעצמם. הדיבור 'אני יוסף' נפרץ מפיו מעצמו, 'ס'האט פון עהם ארויסגעפלאצט, דער 'אני יוסף' האט ארויסגעפלאצט'.

אבל רש"י מפרש ז'ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים. לא היה יכול 'לסבול' שיהיו מצרים נצבים עליו ושומעין שאחיו מתביישין בהיודעו להם'.

מבואר מדברי רש"י, שהכוונה איננו שלא היה יכול להתאפק מלהתוודע להם, אלא הכוונה הוא שלא היה יכול לסבול 44 בשום אופן שאחיו יתביישו כשכל המצריים יראו איך שהוא מתוודע אליהם.

והנה, יוסף היה יכול לחשוב אחרת. הלא כשמכרו אותו אחיו לישמעאלים ולסוחרים ולמצריים ולפוטיו, לא חששו אחיו לצרות שהם גורמים לו, ואיזה בזיונות יש לו בעיני הישמעאלים והסוחרים והמדינים והמצריים ופוטיו, שהוציאו אותו מהבור כמו בהמה, 'מ'שלעפט מיר ארויס ווי אַ בהמה פון אַ גרוב', בור מליאה בנחשים ועקרבים.

יוסף היה יכול לחשוב, שאחיו לא דאגו בכלל לכבודו, אלא נשאוהו ומכרוהו כבהמה, 'מ'האט מיר געשלעפט און פארקויפט ווי אַ בהמה'. מי חשב אז על כבודו. ולכן, מה לו לדאוג לכבוד אחיו כעת. אחיו אינם נמצאים כעת בבור של נחשים ועקרבים, ואינם בסכנת נפשות, ולא עומדים למכור אותם לישמעאלים ולסוחרים ולמצריים ולפוטיו, וגם אינם עומדים

יכול להתנהג עמהם כזר, 'ער האט געקענט פארפרעמדט ווערען'.

הלא כשיצא מביתו ונפרד מהם היה רק בן שבע עשרה שנה, וכעת היה כבר בן שלושים ותשעה שנה. נמצא שרוב שנותיו לא שהה יחד עמהם. ועוד, כשיצא מהם לא היה זה בדרכי השלום, אלא שזה היה בהיפך מדרכי השלום.

על אף כל זאת, היתה אצלו ההרגש של אחדות כל כך גדולה, דער הרגש פון אחדות איז אזוי גרויס געווען ביי עהם, שלא היה יכול לסבול שאחיו יבואו לידי בושא.

לכן נאמר זיקרא הוציאנו כל איש מעלי, ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו, שעשה הכל כדי שלא יתביישו אחיו. זהו הענין הראשון שאנו רואים מה שהיה בשעה שהתודע יוסף אל אחיו.

בכיה מחמת שמחה

בפסוק (מה, ב) נאמר, ויתן את קולו בבכי וישמעו מצרים וישמע בית פרעה 44. מה היה ענין הבכי. בעצם אין אנו שואלים על מה היה הבכי, וכי

להכניס אותם לבית האסורים, רק דבר זה שיתביישו בושא גדולה.

בנוסף היה יכול יוסף לחשוב, שסוף סוף מפני מי יצטרכו להתבייש, מפני גויים שלאחיו אין שום קשר אליהם, שהרי בני יעקב לא היה להם שום שייכות עם המצריים, וכמה פעמים כבר ראו אותם. אולי ראו אותם פעמיים בעת שירדו למצרים לקנות אוכל.

אף על פי כן, 'ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו', יוסף לא היה יכול לסבול מצב זה בשום אופן, שאחיו יתביישו בעת שיתודע להם בפני המצרים.

יש להתבונן בלשון הקרא, שלא רק שיוסף לא רצה שאחיו לא יתביישו, ולא רק שעשה חשבונות בשכלו כדי שלא יבואו אחיו לידי בושא, אלא 'ולא יכול יוסף, יוסף לא היה מסוגל לסבול 44 מצב זה, שיתביישו אחיו.

וזה היה לאחר שעבר צרות נוראות במשך עשרים ושנים שנה. במשך עשרים ושנים אלו היה רחוק מאחיו ולא ראה אותם ולא שמע מהם, ועד לחודשים האחרונים גם לא ידע מה נעשה עמהם. ואם כן בקל היה

נבהלו מפניו⁴⁴. שכאשר ראו אחיו מה שנעשה כאן נבהלו מאוד, 'זוי זענען צושראקען געווארען'. לפי שבעת נתגלה להם גודל טעותם שעשו במשך כל השנים הללו, שאין זה כמו שדימו בעצמם כל השנים, 'ס'איז נישט ווי זוי האבען געמיינט'.

כעת נתגלה להם שכל הצרות שעשו ליוסף היו על חינם. ומה ששנאו אותו כמו שנאמר 'וישנאו אותו' (בראשית לו, ה), היתה גם כן בחינם. כל הצרות והצער שגרמו ליוסף במשך עשרים ושנים שנה, הכל היה בחינם.

כשנתגלה להם דבר זה, התביישו באופן מבהיל, ולא מצאו מקום לעצמם בעולם מרוב בושה וחרטה. אדם יכול להתמוסס על דבר כזה, וזוי קען דער מענטש נאך אַ פלאץ טרעפען אויף דער וועלט, אז דער מענטש צוגייט דאך פאר בושה און פאר חרטה, דער מענטש צוגייט דאך פאר אזא זאך'.

הלא הם היו שבטי קה, בניו של יעקב אבינו, אנשי קודש, וכעת הרגישו בושה גדולה איך הגיע אליהם דבר כזה, שבמשך עשרים ושנים שנה גרמו לאחיהם

היה חסר על מה לבכות, הלא נזכרו כעת כל מה שהיה בעת המכירה, האם היה חסר על מה לבכות, 'האט אויסגעפעלט אויף וואס צו וויינען'!?

ואמרו במדרש (ב"ר צג, יב), 'כי כשם שלא פייס יוסף את אחיו אלא בבכיה, כך הקב"ה אינו גואל את ישראל אלא מתוך בכיה, שנאמר (ירמיה לא, ח), בבכי יבואו ובתחנונים אובילים'.

ומבאר בעץ יוסף, שהבכיה של יוסף היתה בכיה של שמחה שמצא את אחיו, ועל ידי בכיה של שמחה זו נתפייסו אחיו. על ידי מה שהכירו אחיו שיוסף שש ושמח עמדם, שהבכיה לא היתה על מה שנוצר בכל מה שעשו לו במשך כל השנים, אלא הבכיה היתה בכיה של שמחה.

לפעמים האדם מתרגש כל כך מרוב שמחה, עד שבא לידי שמחה. ומבואר בדברי המדרש שבכיתו של יוסף היתה מחמת גודל שמחתו שנפגש עם אחיו.

כי נבהלו מפניו

ונאמר בפסוק (מה, ג), ולא יכלו אחיו לענות אותו כי

שורש השמחה היא על ידי האהבה והחיבה שהוא רוחש כלפי אחיו, כי רק כשיש לאדם אהבה וחיבה גדולה לזולת, רק אז כשהם מתראים זה עם זה יחדיו לאחר שנים רבות שלא היה להם שייכות אחד עם השני, רק אז יש הרגשים עצומים של שמחה המביאים פרץ של שמחה.

אך אם יש עוד הרגשים בלב, 'אויב ס'איז דא געטיילטע הרגשים אין הארץ' - הרגשים של קנאה ותחרות, ושנאה של תרעומת, הרי שכשנראים זה עם זה אינם באים להרגש גדול של שמחה, אלא שהיה מתעורר תערובות של הרגשים.

ומאחר שאצל יוסף לא היה תערובות של הרגשים, והיה לו רק הרגש של שמחה במה שהוא מתראה שוב עם אחיו, בזה הראה שכל ליבו היה מלא באהבה ואחדות עם אחיו.

האם שייך פיוס יותר גדול ונאה, 'איז דען שייך אַ גרעסערער און אַ שענערער פיוס פון דעם'?! ועל ידי זה היה לו הכוח לבטל את הפחד והבהלה של אחיו, ולא היה אפשר במציאות לבטל את הבהלה של אחיו באופן אחר זולת זאת.

צרות נוראות, והכל היה בחינם. וזהו מה שנאמר 'כי נבהלו מפניו'.

הפיס על ידי הבכיה מחמת שמחה

זו היתה הפעולה הראשונה שיוסף עשה לאחר ששילח כל איש מצרי מלפניו. 'ויתן את קולו בבכיו'. כמו שאמרו במדרש, שיוסף הראה להם הרגש עצום של שמחה בזה שהוא נפגש כעת עם אחיו הטובים.

כל ההרגשים של כעס וטענות, כל זה לא נגע עכשיו כלל. כעת לא הרגיש כלל הרגשים אלו, 'נישט דאס לעבט יעצט ביי עהם, נישט דאס קאכט יעצט ביי עהם, נישט דאס שפיהרט ער'. יוסף הרגיש רק את השמחה שהיה לו במה שהיה יחד עם אחיו. ואמרו חז"ל שעל ידי כן פייס את אחיו, שאחיו נתפייסו כשראו שמחה זו, 'די ברידער זענען בארוהיגט געווארען'.

האחים חששו מה יוסף חושב עליהם, 'וואס טראכט ער אויף זיי', ויוסף הראה להם שבמחשבתו יש רק את השמחה הגדולה על שנמצא כעת עם אחיו.

הפחד שלאחר הפיוס

אמנם יוסף הצדיק ראה שאחיו עדיין נבהלים ממנו, על אף שעשה כל מה שביכולתו כדי לפייסם. הלא כל מה שעשה לא היתה רק לפנים, 'ס'איז נישט קיין אנשטעלישט'.

מה שבכה יוסף בפני אחיו, לא היתה בכי מן הפנים ולחוץ כדי שידמו אחיו שיש לו שמחה וליבו בל עמו. שכן בתורה ובחז"ל לא שייך מושג כזה. זה יכול להיות עצה רק לגבי לְבָן. אצל בני ישראל לא שייך ענינים כאלו. כשיהודי מדבר, הרי שליבו מדבר. כשהוא בוכה, גם ליבו בוכה. 'אז אַ איד רעדט, רעדט דאס הארץ. אז אַ איד וויינט, וויינט דאס הארץ'.

זה ברור שכשדיבר יוסף אל אחיו לא היו כל הפעולות האלו רק מן השפה ולחוץ - ממעשים כעין זה אין אנו מדברים כלל, 'ס'איז נישטא די שטיקעס, רעדן אזוי און שפירען אזוי, פון דעם רעדט מען אינגאנצען נישט'. זהו לשונו של לבן הרמאי. כשמדברים מאחד שמתנהג באופן כזה, צריכים לכתוב עליו תיכף שהוא כמו לבן הארמי, כך היה הנהגתו של לבן הארמי.

אף על פי כן, הבין יוסף, שעל אף שאחיו הרגישו וידעו שמצידו אין לו טענות כלפיהם ושליבו מלאה באחדות, אך הם עדיין היו מלאי חששות. אחיו חששו שכשיעבור ליוסף ההרגש הראשון, ההרגש החם, 'דער ערשטער הייסער הרגש, של 'בהתודע יוסף אל אחיו', אזי יחזרו שוב החשבונות הראשונים. כי הלא כל הדברים שעשו לו וציערו אותו נשארו עדיין חקוקים היטב בזכרונו ובמוחו, ובודאי שהכל יחזור אליו, ומה יעשו אז.

אחיו חששו, שאף אם תמצי לומר שבאמת נתפייס עמהם יוסף, אבל למעשה הם חטאו כנגדו חטא נורא, ועל ידי מה שיוסף מתפייס עמהם אינו מתכפר להם מה שהם עשו לו, כי בפועל גרמו לו צרות נוראות.

הפיוס השני

כשראה יוסף הצדיק כן, עמד ופייסם שוב, ואמר להם (פסוק ה'), 'ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אותי הנה', 'נעמט זיך נישט צום הארץ, ס'זאל אייך נישט הארען'. שלא יכאב לאחיו מעשה המכירה.

מרצוני ומדעתי הייתי נשאר אצל אבינו בארץ כנען כמו כולכם. וגם יותר מכולכם, כי הלא הנני בן הזקונים, ואתי למד אבינו יותר ממה שלמד עם כל אחד ואחד, ובוודאי שמדעתי לא הייתי עוזב את בית אבי.

יוסף אמר להם, אילו הייתי

נשאר בבית אבי, הרי שכשהרעב היה פורץ, לא היה אפשר לסמוך על האוכל שבמצרים, כי מהיכן יהיה למצרים לאכול. רק בזכות זה שהייתי במצרים ופרעה חלם את החלומות, והייתי בבית האסורים שם ופתרתי החלומות, ונעשיתי פותר החלומות של פרעה, ובכך הבין פרעה איך להכין את הארץ לקראת שבע שני הרעב.

אך אילו הייתי יושב בבית אבא,

אילו לא הייתם מוכרים אותי למצרים, היו מתים אנשי מצרים ברעב, ולא היו מכינים שום מאכלים משבע שני השבע, וכיצד היה נראה כל העולם. איך אנו היינו נראים.

נמצא, שעל ידכם נגרם הדבר

הנפלא ביותר, דאס גרעסטע גליק איז דורך אייך געקומען, על ידי מה שמכרתם אותו למצרים. ואילו לא היו

ואם תאמר, איך יתכן שלא יכאב הדבר להם מאחר שמכרו אותו למשך עשרים ושנים שנה כמו בהמה, ואיך לא יעצבו ולא יחר בעיניהם. האם אפשר לומר כך לאדם, הלא יש בזה רמיה, ס'איז אַ געענארטע זאך. איך יתכן שלא יצטערו ולא יכאב להם המעשים שעשו.

על זה פייס אותם יוסף ואמר

להם: 'כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם', שמעשה המכירה היתה תוכנית אלוקית, ס'איז געווען אַ געטליכער פלאן, כדי שארד למצרים, והכל כדי להחזיק את כולכם בחיים בזמן הרעבון.

ואמר להם (פסוקים ו-ז), 'כי זה

שנתים הרעב בקרב הארץ ועוד חמש שנים אשר אין חריש וקציר, וישלחני אלוקים לפניכם לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדולה'.

ואמר להם בזה, התבוננו וראו

האושר הגדול שיצא ממעשיכם, טראכט זיך איבער וואס פאר אַ גליק ס'איז ארויס געקומען פון דעם וואס איך בין פארקויפט געווארען. שכן אילו לא הייתם מוכרים אותי, האם היה עולה על דעתי לרדת למצרים, הרי

כן, יעדער צרה איז אַ גליק גאר, און וואס גרעסער די צרה, אזוי גרעסער דער גליק'.

ומאחר שאחיו הם אלו שגרמו לו את כל האושר הזה, זיי האבען עהם גאר באגליקט'. נמצא שהוא צריך לתת להם כעת יישר כוח על מעשה המכירה, ס'קומט זיך זיי אַ יישר כח אויף דעם וואס זיי האבען עהם פארקויפט'.

זה מדה שפעל יוסף בפיוס השני. שנתן להם יישר כוח על מעשה המכירה, ער האט זיי געגעבען אַ דאנק אויף דעם וואס זיי האבען עהם פארקויפט'.

וכך אמר להם, יעתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אותי הנה כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם'. ובעצם הוא זה שצריך להודות להם על מעשה המכירה, כי בזה הצילו את כל הבריאה.

גם הצילו את יוסף בעצמו, כי לולי מעשה המכירה היה גם הוא מת ברעב. ואם היה נשאר לשבת בכנען היו כולם מתים ברעב, ולכן חובה עליו לתת להם ברכת יישר כוח על מעשה המכירה.

זורקים אותי לבור, האם הייתי הולך מדעתי למצרים, בוודאי שלא.

ובנוסף, אילו הבור שזרקהו לשם היתה בור קטן יותר, בוודאי שהייתי יוצא מהבור ושב לבית אבא. ובעצם היה כאן נס במה שהטלתם אותי לתוך הבור העמוק שלא היה בכוחי לצאת בעצמי. כי אילו היה הבור יותר קטן, הרי שהייתי צועק לעזרה והייתי יוצא בכוחות עצמו ושב לבית אבא, ובוודאי שלא הייתי נמכר למצרים.

נמצא, שאחיו עשו לו להם טובה גדולה בזה שהכניסו אותו לבור עמוק זה כי בזכות זה נמכר למצרים.

כמו כן, המעשה עם פוטיפר, היה כאן נס גדול. כי אילו לא היה המעשה עם פוטיפר, הרי שלא היה יורד יוסף לבית האסורים, ואילו לא היה יורד יוסף לבית האסורים, לא היה מכיר את שר המשקים ושר האופים, ולא היה פותר להם חלומם.

היוצא מזה, שכל צרה שקרה עמו במצרים היתה חלק מהישועה. וכפי גודל הצרה כך היה האושר הגדול שזכה על ידי

אפגעטוהן די אלע צרות. דאס איז דער כוח פון די אבות". 44

"די תורה באשרייבט אונז די מערכה, ווי אזוי, וואס טוהט זיך אהפ אין די הארץ און אין דער מוח פון די אבות ווען זיי זענען געווען אין אַ מצב וואס מ'האט זיי זייער שטארק בא'עוולה'ט". 44

"נישט אויף אַ פשוט'ן אופן בא'עוולה'ט. און ס'איז געווען אזוי צוויי אין צוואנציג יאהר פארקויפט. ווי אזוי ס'רוהפט זיך אהפ די טענות ומענות וואס זיי האבען אנטקעגען די וואס האבען אפגעטוהן די אלע צרות". 44

התורה העמיד לנו צורת המעשה איך נראתה ההתוודעות של יוסף עם אחיו. התורה העמיד עבורנו צורת האבות - צורת אבות העם היהודי שהם היו נבחרים. שאפילו כשהם סבלו, כשהגיע נגדם מי שגרם להם כל הסבלות, איך נראים הטענות של האדם שסבל מול מי שגרם לו כל הצרות האלו. זהו כוחם של האבות.

לכן מתפרש בתורה כל המערכה הזו. כדי שנדע מה נעשה

כל זאת, על אף שבמשך עשרים ושנים שנה סבל יוסף במצרים צרות נוראות. אבל באופן זה פייס את אחיו.

ואמר להם (פסוק ח), 'ועתה לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלוקים וישימני לאב לפרעה ולאדון לכל ביתו ומושל בכל ארץ מצרים'. ובזה פייסם שכל מעשה המכירה שעשו לא היתה כלל מחמת מעשיהם, אלא שהשי"ת עשה מעשה המכירה, והכל היה בהשגחה. הם היו רק הידיים שלקחו את המעות עבור המכירה, ולא יותר מכך. אבל את כל המעשה פעל ועשה השי"ת.

דרך ההנהגה עם הגורמים עמו רעה

"שטעלט אונז אוועק די תורה די צורה, די מעשה, ווי ס'האט אויסגעקוקט בהתוודע יוסף אל אחיו. די תורה שטעלט אונז אוועק די צורה פון די אבות, פון אַ פֿאַלק וואס זיי זענען געווען די נבחרים". 44

"זיי זענען געווען די געליטענע, און אז ס'קומט דער געליטענער, ווי רוהפט זיך אהפ דער טענות פון דער געליטענער אנטקעגען די וואס האבען עהם

היה אפשר לדמות, שיעקב אבינו לא הבין מה שלבן עושה עמו, אבל אין הדבר כך. שהרי יעקב אמר לרחל על לבן, אחיו אני ברמאות (רשיי בראשית כט, יב), שהיה מבין על רמאותו. ואף על פי כן נתן יעקב ללבן שירמה אותו עשרת מונים, 'האט יעקב ביי זיך געפוייעלט צו לאזען זיך אפנארען בידיעה דורך לבן'.

עצם הדבר מה שנתן יעקב ללבן, שירמה אותו מאה פעמים, זהו כוח עצום.

מה הנהגתנו כשמרמים אותנו

הלא כשאחד קונה בגראסערי במשך עשר שנים, ופתאום שם לב שבשבועות האחרונים מרמה אותו בעל הגראסערי ארבעה פעמים. כגון שמכר לו מה שלא ביקש לקנות. וכשרצה להחזיר לו מאכל זה, לא רצה בעל הגראסערי לחזור ולקחתו ממנו, באמרו שכבר שילם על זה ואין זה אשמתו, ועל ידי כן יצא מרומה מהמוכר.

אמנם ההפסד הוא רק של דאלער בודד, אבל כל זה באשמתו של המוכר שרימה אותו, כי הוא רצה לקנות מאכל

בתוך ליבם ובמוחם של האבות כשהיו במצב שעשו עמהם עוולה גדולה. ועשו להם עוולה לא במובן הפשוט, כי יוסף היה מכור במשך עשרים ושנים שנה. איך נראים הטענות והמענות כנגד אותם שגרמו לו כל הצרות.

הלימוד מהנהגתו של יעקב עם לבן

כעין זה מצינו בתורה שמפורש איך היתה הנהגת האבות כשעשו עמהם עוולות בהתנהלות שבין יעקב ללבן.

יעקב היה בבית לבן עשרים שנה. ובתורה מפורש כל הצרות שרצה לבן לעשות ליעקב ומה שעשה לו. ולאחר שברח יעקב מבית לבן, רץ לבן אחריו והיה מוכן להרוג את יעקב ובניו וכל אשר לו. כשהשיגו לבן, חיפש בכל אשר לו. ונאמר שם בפסוק (בראשית לא, לו), 'ויחר ליעקב וירב בלבן'.

והנה היה ליעקב על מה לריב עם לבן. קודם כל על מה שרימה אותו במשך כל השנים עשרת מונים. מאה פעמים רימה אותו. ואין לך בעולם מי שהבעל הבית מרמה אותו מאה פעמים. אבל לבן רימה את יעקב עשרת מונים.

**'משמע דומה משא' - דיבורם של
האבות**

מעשי הרמיה שלבן רימה את יעקב, לא היו מעשי רמיה של חצי דאלער או של חבילת חלב וכדומה. לבן רימה אותו מאה פעמים, ועדיין נשאר יעקב אצלו ולא אמר מאומה.

לא רק שרימה לבן את יעקב, אלא לבן ביקש לעקור את הכל, ורץ אחר יעקב להורגו. אלא שנעשה נס עם יעקב שבלילה הגיע אליו מלאך בחלום הלילה שלא יעשה שום רעה ליעקב.

לבן רדף אחרי יעקב, וכשהגיע אליו חיפש בכל כליו אם לא גנב מאומה משלו, ושפך את כל שקיו, 'אלעס שיט ער עהם אויס', וכנראה שלא השיב את הכלים למקומם, ואז היה 'ויחר ליעקב וירב בלבן'.

והנה זה ודאי שהיה ליעקב על מה לריב עמו. אבל איך נראתה הריב של יעקב בלבן. אמרו במדרש (ב"ר עד, י), 'קפדנותן של אבות ולא ענוותנותן של בנים'. שכן מהקפדנות של האבות ראו יותר רחמים ממה שראו מהעניויות של הבנים.

אחד והלה מכר לו מאכל אחר, ויש לו על זה תרעומת.

בשבוע שלאחריו, רימה אותו שוב בעל הגראסערי בענין אחר. ובשבוע השלישי היה לו מעשה נוסף, שרצה לקנות שרוך נעל, ונתן לו שטר של חמש דאלער, ובעל הבית החזיר לו עודף רק חמישים סענט, אף שהיה צריך לתת לו עודף ארבע וחצי דאלער.

המוכר טוען שהקונה נתן לו רק שטר של דאלער אחד. אך הקונה טוען לעומתו, שיסתכל בתוך קופתו ויראה שמונח שם שטר של חמש דאלער שנתן לו ממש לפני רגע קט. אבל המוכר ממשיך לטעון שהוא קיבל רק דאלער אחד, ומראה שיש לו שם גם שטרות של דאלער. כך מתנהל ביניהם משא ומתן.

לאחר כל המאורעות האלו, הקונה עוזב את הגראסערי ועובר לגראסערי אחר. על אף שבמשך עשר שנים קנה רק אצלו. אך מחמת המעשים האלו שקרה לו בשבועות האחרונות, הרי ששוב לא יכנס לגראסערי שלו, וגם ברחוב לא יברך אותו לשלום.

מבקש את נפשי. היינו ששאל אותו מהו הסיבה שאביו שאל רוצה להורגו.

והנה דוד המלך לא דיבר רעה על שאל, רק הזכיר ששאל מבקש להורגו. 'מזכיר שפכות דמים בפיוטו, מילי דקטלא'. חז"ל הבחינו בדבריו שהזכיר הענין מה ששאל מבקש להורגו - ואף על פי שלא הזכיר רציחה ממש, אבל אמר 'כי מבקש את נפשי', הזכיר בזה רמו של רציחה, ששאל חפץ לעשות בו מעשה רציחה.

חז"ל הראו לנו, 'און דאס ווייזען אונז די חז"ל', באיזה אופן דיבר יעקב אל לבן, ששאל רק 'כי דלקת אחרי', ולא הזכיר הרציחה שביקש להורגו ולא כל מה שגזלו ומה רימה אותו. והלא הוא רימה אותו מאה פעמים, ורצה להרוג אותו ואת כל בני ביתו, יעקב אבינו לא הזכיר מכל זה מאומה אפילו ברמיזה.

זה היה דיבורו של יעקב כשהיה 'ויחר ליעקב וירב בלבן'. זה היה דיבורו של יעקב בשעה שעשה מחלוקת וריב עם לבן. אבל דוד המלך הזכיר הענין של 'מבקש את נפשי'.

'קפדנותן של אבות מניין. ויחר ליעקב וירב בלבן, ויען יעקב ויאמר ללבן מה פשעי ומה חטאתי כי דלקת אחרי'. יעקב אבינו לא היכה את לבן ולא צעק על לבן, וגם לא דפק על השולחן, 'ער האט נישט געקלאפט אויפ'ן טיש'. רק אמר 'מה פשעי מה חטאתי כי דלקת אחרי'. ששאל אותו איזה רעה עשה לו שמחמת כן הוא רץ אחריו.

אלו היו דברי הריב של יעקב, 'דא את סבור שמא מכות או פצעים יהיו שם, אלא דברי פיוסים, יעקב מפיס את חמיו'. 'כי מששת את כל כלי מה מצאת מכל כלי ביתך'.

'ולא ענוותנותן של בנים, מדוד שנאמר (שמואל א' כ), ויברח דוד מניות ברמה ויבא ויאמר לפני יונתן מה עשיתי מה עוני ומה חטאתי לפני אביך כי מבקש את נפשי'.

כשרוד המלך ברח מפני שאל המלך בניות ברמה, והגיע לפני יונתן בן שאל שהיה חבירו של דוד, ועמד לצידו של דוד המלך, אמר לו הלשון 'מה עשיתי מה עוני ומה חטאתי לפני אביך כי

מתי יגיעו מעשי'

"די תורה שטעלט אונז אוועק די צורה פון די אבות ווי ס'האט זיך ביי זיי באהאנדעלט. ווי ס'האט זיך ביי זיי אפגערוהפען דער הרגש מיט די שפראך מיט דער טראכטען. ווי ס'האט זיך ביי זיי אפגערוהפען די מינוט וואס זיי וואלטען געדארפט ווערען בכעס. זיי וואלטען געדארפט זיין מלא טענות אויף יענעם, ווי ס'האט זיך ביי זיי אפגערוהפען". 44.

"אז די תורה שטעלט אונז אוועק באריכות ביי די מעשה פון יוסף. אז די תורה שטעלט אונז אוועק די סיפורים, פארשטייט דאך יעדער בר דעת אז די תורה לערענט אונז נישט קיין היסטערי וואס איז געווען. די תורה לערענט אונז אז מיר זאלען וויסען ווער מיר זענען". 44.

"די תורה שטעלט נישט אראפ קיין מעשיות וואס ס'איז אמאל פארגעקומען. די תורה באשרייבט אונז די מעשה אבות, די מעשה אבות - וויסען ווער די בנים זענען, ווער זענען מיר, דאס איז דער שורש פון וואנעט מיר שטאמען". 44.

"דאס איז דער שורש פון אונזערע נשמות. דאס איז דער שורש פון אונזערע אבות. ווער זענען געווען אונזערע אבות. וועמענס אייניקלעך זענען מיר, און צו וואס דארפען מיר האבען שייכות". 44.

"חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי (תנדבא"ר פכ"ה). ווייל יעדער איד האט אַ שייכות צו די אבות. דער פנים פון יעדער איד איז אַ קייט פון רינגלך און רינגלך עד היום הזה ועד סוף כל הדורות, וואס די קייט הייבט אהן פון די אבות, און ס'פיהרט זיך אַ רינגעל אחר רינגעל אין די קייט, און מיר זענען חלקים פון די קייט, און מיר זענען אין די זעלבע קייט פון די אבות". 44.

"וויסען ווער מיר זענען, און ווער מיר קענען זיין, און וואס מיר דארפען זיין. און די אלע אנדערע מידות רעות און תכונות רעות וואס ס'האט זיך צוגעקלעבט צו אונז, דאס נעמט זיך ווייל מ'טוהט זיך נישט גענוג באטראכטען אין די מעשה אבות. מ'טוהט זיך נישט גענוג ממשיך זיין נאך די דרכי אבות". 44.

אבות אנו יודעים מי הם הבנים,
אנו יודעים מי אנחנו.

זהו השורש שמשם יצאנו. זהו
שורש נשמותינו. זהו השורש
של אבותינו, מי היו אבותינו,
הנכדים של מי אנחנו, ולמה אנו
צריכים שיהיה לנו קשר ושייכות
לזה.

"חייב אדם לומר מתי יגיעו
מעשי למעשה אבותי"
(תנדבא"ר פכ"ה). לפי שכל יהודי יש
לו קשר ושייכות אל האבות,
הפנימיות של כל יהודי הוא
שרשרת של טבעות טבעות,
הנמשכים עד עצם היום הזה ועד
סוף כל הדורות.

התחלת השרשרת הוא
מהאבות, והיא
נמשכת טבעת אחר טבעת
בשרשרת. אנו חלקים בשרשרת
הזו, ואנחנו נמצאים באותה
השרשרת עם האבות.

אנו צריכים לדעת מי אנחנו, למה
אנו מסוגלים להגיע. ולמה
אנו חייבים להגיע. כל שאר
המידות רעות ותכונות רעות
שנדבקו בנו, מקורם ושורשם הם
לפי שאין אנו מתבוננים כראוי
במעשי האבות, ואין אנו ממשיכים
כראוי אחר דרכי האבות.

**"אבער בכוח און ביכולת איז
יעדער איד - ווי קליין
ער זאל נישט זיין, איז ער בכוח
און ביכולת צו זיין אַ רינגל פון די
קייט פון די אבות. און דאס איז
די סיבה וואס די תורה שטעלט
אונז באריכות די סיפורי האבות.
צו וויסען צו וואס מיר דארפען
שטרעבען, פון וואנעט מיר
קומען, און וואס מיר זענען
ביכולת". 44**

התורה העמיד לנו את צורת
האבות איך היתה
הנהגתם, איך היה ההרגש, איך
היתה מהלך המחשבה והלשון
בזמן שהיו עלולים להגיע לידי
כעס, בזמן שהיו צריכים להיות על
השני מלא טענות, איך היתה
הנהגתם.

ענין זה מפורש בתורה באריכות
במעשה יוסף, ומאחר
שענינים אלו נתפרשו בתורה, הרי
שכל בר דעת מבין שהתורה אינה
באה ללמדנו היסטערי, התורה
באה ללמדנו שנדע מי אנחנו.

התורה לא מפרשת סיפורי
מעשיות שהיו בזמנים
שעברו, בתורה מפורש מעשי
אבות, כי על ידי ידיעת מעשה

אך יש בכוחו וביכולתו של כל אחד מישראל, גם אם הוא נראה בעיניו קטן ביותר, אך בכוחו וביכולתו להיות טבעת בשרשרת האבות.

זהו הטעם למה מפורש בתורה באריכות סיפורי האבות, כדי שנדע למה אנו צריכים לשאוף, מהיכן אנו באים, ומהו היכולות שלנו.

גליון זה יו"ל

לעילוי נשמת הרבני היקר והנעלה

מו"ה אהרן יצחק צבי ז"ל ב"ר חיים הי"ו שמערן

תלמידו הנאמן והחביב של מרן ראשי הישיבה וצוק"ל

זכה והיה רוח החיים בהוצאת והפצת תורת מרן רבינו זי"ע.

נפטר בש"ק פרשת ויגש, ז' טבת תשפ"ג.

תהא הרפסת גליון זה לזכרון ולעילוי נשמתו המהורה.

ת.נ.צ.ב.ה.